

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Факультет культури і мистецтв

Кафедра музичного мистецтва

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: здобувачка 4 курсу 13-441 гр.
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійної (наукової)
програми Музичне мистецтво
Ходкова Надія Сергіївна
Керівник кандидатка педагогічних
наук, доцентка Гунько Н.О.

Рецензент докторка педагогічних наук,
професорка Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
Стратан-Артишкова Т.Б.

Івано-Франківськ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО БАКАЛАВРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	7
1.1. Сутність, зміст та структура вокально-виконавської компетентності педагога-музиканта.....	7
1.2. Особливості організації вокальної підготовки бакалавра музичного мистецтва у процесі дистанційного навчання.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО- ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	24
2.1. Організаційно-педагогічні умови формування вокально-виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта.....	24
2.2. Обґрунтування комплексу форм та методів формування вокально- виконавської компетентності бакалавра-музиканта в умовах дистанційного навчання.....	32
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

Трансформаційні процеси, які відбуваються у сучасному українському суспільстві, які викликані жорсткими та трагічними подіями – війною в Україні, внесли та продовжують вносити корективи у освітній процес нашої країни. Попри це, стратегічні цілі та ключові завдання «реформування та модернізації системи вищої освіти; сприяння зближенню у сфері вищої освіти в рамках Болонського процесу; покращення якості та підвищення важливості вищої освіти; поглиблення співробітництва між закладами вищої освіти; розширення можливостей закладів вищої освіти; активізації мобільності студентів, наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників», ухвалені 23 лютого 2022 року [40], залишаються незмінними.

Спрямованість сучасної освіти на новітні європейські стандарти підвищує вимоги до здобувачів вищих закладів освіти щодо особистісних якостей майбутніх фахівців, їх професіоналізму, здатності до інноваційно-перспективного вибору власної траєкторії професійно-творчої самореалізації. Тож актуально й гостро постає питання формування їх професійної компетентності.

Концептуальні трансформації у системі вищої освіти, торкнулися й галузі мистецької освіти, що зумовило перегляд звичайних, традиційних поглядів на зміст, форми і методи фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів, зокрема їх вокально-виконавської підготовки. Наразі, вокально-виконавська діяльність в ідеальному втіленні є простором індивідуальної творчості фахівця, у якому органічно поєднуються класичні традиції вокальної педагогіки та музичного мистецтва з сучасними вокально-педагогічними ідеями та особистими практичними досягненнями. Отже, зміст вокальної підготовки здобувача музичної освіти нині орієнтується на високі ідеали вокального мистецтва та музично-педагогічної освіти, водночас, органічно поєднуючи у собі

культурно-історичний досвід із інноваційністю. При цьому інноваційний компонент у формуванні вокальної компетентності сучасного педагога-музиканта набуває домінуючого значення, особливо в воєнних і повоєнних умовах, оскільки навчання співу має здійснюватися безперервно, з використанням новітніх інформаційно-комунікативних та мистецько-освітніх технологій у оптимальних умовах дистанційного навчання.

Наразі, задля подальшого успішного здійснення професійної діяльності педагога-музиканта у культурно-освітніх закладах бакалавр музичного мистецтва має оволодіти фаховими компетентностями, які формуються у процесі неперервного розвитку, самовдосконалення, прагнення до оволодіння професійною майстерністю, захопленістю музично-виконавською й музично-педагогічною діяльністю.

У контексті нашого дослідження зазначимо, що для майбутнього фахівця з музичного мистецтва актуальним і важливим є формування у нього вокально-виконавської компетентності, як складової фахової підготовки, що відображає якість професійної культури сучасного педагога-музиканта. Необхідно зазначити, що вирішення даного завдання пов'язані з тим, що під час воєнного стану в Україні освітній процес у ВЗО відбувається у дистанційній та змішаній формах навчання. Це вимагає звернення більшої уваги на особливості організації дистанційного навчання, на проблеми, які виникають в учасників освітнього процесу, та шляхи їх вирішення.

Питанням професійної підготовки майбутніх фахівців на основі компетентнісного підходу присвячено багато наукових розвідок вітчизняних (І. Андрощук, Г. Беленької, Т. Бондаренко, О. Борисюк, Я. Гаєвець, М. Голованя, П. Горкуненко, Н. Гузій, С. Демченко, Л. Дідух, О. Дубасенюка, І. Когут, В. Контимирової, Г. Кошонько, І. Кузьміченко, О. Локшиної, С. Міщенко, О. Овчарук, С. Петькун, А. Плішки, Н. Побірченко, Т. Пухальського, К. Рудніцької, Я. Семеґен, Т. Сорочан,

М. Степко, О. Сухойваненко, І. Шмиголь, О. Федій тощо), та зарубіжних дослідників (Р. Епштейн (Epstein R.), П. Хагер (Hager P.), А. Гончі (Gonczi A.), С. Ходж (Hodge S.), В. Х'юстон (Houston W.), Д. Макклелланд (McClelland D.), М. Малдер (Mulder M.), Т. Вайгель (Weigel T.), К. Коллінз (Collins K.), Дж. Сандберг (Sandberg J.), Р. Весселінк (Wesselink R.), М. Кантер (Kunter M.), Ю. Класменн (Klusmann U.), Дж. Баумерт (Baumert J.), Д. Ріхтер (Richter D.), Т. Восс (Voss T.), А. Хахфельд (Hachfeld A.), Дж. Кеніг (König J.) та інших).

Проблема формування професійної та фахової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін, вчителів музичного мистецтва у різних аспектах, зокрема у процесі вокальної, інструментальної, хорової підготовки, розглядається у дослідженнях О. Барицької, Л. Василенко, О. Горбенко, О. Гребенюк, А. Козир, Н. Косінської, В. Кузмичової, Л. Лабінцевої, О. Ляшенко, Ю. Мережко, М. Михаськової, Н. Овчаренко, Л. Пастущенко, Т. Пляченко, О. Процишиної, С. Світайло, Л. Теряєвої, О. Щолокової, Н. Юдзіонюк та іншими.

В напрямі організації дистанційної та змішаної музичної освіти значний внесок зроблено науковцями: І. Барановською, Д. Барановським, А. Бондаренко, М. Бурою, Л. Васильєвою, С. Волошиною, Л. Гавриловою, А. Грінченко, З. Дубовим, В. Замороцькою, О. Калюжною, К. Кушнір, І. Кравченко, С. Кишакевич, Н. Лановенко-Мельник, І. Левицькою, Ю. Локаревою, О. Моторною, Н. Овчаренко, Т. Осадчою, А. Петрашук, Л. & О. Прудніковими, Т. Пухарським & М. Кузів, А. Соколовою, Г. Стець, Ю. Якименко тощо.

Однак існує необхідність вивчення оптимальних умов формування вокально-виконавської компетентності бакалаврів музичного мистецтва з використанням технологій дистанційного навчання.

Актуальність Зазначеної проблеми та її недостатня науково-теоретична та практична розробленість зумовили обрання теми

кваліфікаційної роботи **«Формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання».**

Мета роботи полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та дослідженні на практиці ЗВО ефективності методики формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва з використанням технологій дистанційного навчання.

Об'єкт дослідження – процес вокально-виконавської підготовки майбутнього педагога-музиканта в умовах дистанційного навчання.

Предмет дослідження – методичне забезпечення формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання.

Для досягнення поставленої мети нами були окреслені наступні завдання:

1. На основі теоретико-методологічного аналізу наукових джерел з проблеми дослідження розкрити зміст основних понять та конкретизувати сутність і структуру вокально-виконавської компетентності педагога-музиканта.
2. Здійснити аналіз науково-теоретичних праць та практичного досвіду застосування дистанційного навчання у підготовці майбутніх педагогів-музикантів.
3. Виявити організаційно-педагогічні умови, що забезпечують результативність формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва у процесі дистанційного навчання.
4. Обґрунтувати ефективність впровадження комплексу форм та методів формування вокально-виконавської компетентності майбутніх педагогів-музикантів в умовах дистанційного навчання.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО БАКАЛАВРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

1.1. Сутність, зміст та структура вокально-виконавської компетентності педагога-музиканта

Сучасний рівень освіти ставить перед педагогічною галуззю підвищені вимоги щодо підготовки фахівця, який є конкурентоспроможним на ринку, праці, вільно володіє своєю професією та орієнтується у суміжних областях діяльності, здатного до ефективної праці на рівні світових стандартів, готового до фахового зростання та професійної мобільності. Така переорієнтація професійної освіти на європейські стандарти передбачає, у першу чергу, підготовку компетентного фахівця, здатного практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки та досвід успішних дій у професійній діяльності. У контексті даної освітньої практики поняттю «компетентність» належить центральне місце, оскільки воно має інтеграційну природу, поєднуючи професійні знання, уміння, навички з особистісними рисами фахівця.

У Законі України “Про вищу освіту” поняття “компетентність” тлумачиться визначається як «динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [15].

У сучасній науковій літературі компетентність трактується як:

- поінформованість, обізнаність, авторитетність [44. с. 348];
- динамічне поєднання знань, розуміння, навичок, умінь і здатностей;
- наявність певних знань, умінь і повноважень у вирішенні якоїсь проблеми [20, с.21.];

- «спеціальним шляхом структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, які набуваються у процесі навчання, що дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, що є характерними для певної сфери діяльності» (за А.В. Семеновою) [43 с. 85];
- «інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, уміння, ставлення, поведінкові реакції» [45, с.84].
- «здатність застосовувати знання і вміння, виражається в готовності до здійснення певної діяльності в конкретних професійних ситуаціях» [18].

Аналіз наукових джерел засвідчує наявність певних підходів до визначення поняття «компетентність» як:

- здатність, здібність;
- сукупність досвіду;
- певний набір умінь і навичок;
- сполука психічних якостей;
- ефективна модель дії тощо.

Більшість дослідників вважають, що компетентність передбачає наявність комплексу знань, умінь і навичок, що постійно оновлюються; загальне та професійне самовдосконалення особистості; поглиблене знання щодо вирішення галузевих проблем, завдань тощо; відповідність певним стандартам; уміння впроваджувати набуті теоретичні надбання у практику; креативний підхід до розв'язання проблемних ситуацій (як особистісного, життєвого та професійного характеру). «У зв'язку з цим науковці визначають ще один складник компетентності – формування ціннісного ставлення до процесу й результату праці. Ціннісне ставлення вчені розглядають як емоційне ставлення людини до певних об'єктів: норм, явищ, процесів, предметів тощо. Отже, ідеться про два аспекти

проблеми: по-перше, про виховання системи цінностей; по-друге, про розвиток афективної сфери особистості (емоцій, почуттів тощо)» [58].

Зазначимо, що у сучасній вітчизняній науковій літературі найбільшого поширення набуло, запропоноване С. Гончаренко, визначення компетентності як «сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати набуту інформацію у практичних діях» [38, с.149].

Дещо специфічні підходи до тлумачення поняття компетентність розробляється у професійній педагогіці де його пов'язують з конкретною професією в матеріальній чи духовній сфері. Вчені зазначають, що задля успішної реалізації на ринку праці майбутній фахівець повинен отримати належну професійну освіту й, відповідно, сформувати професійну компетентність.

Дослідниця В. Лозова розглядає компетентність як якісну характеристику суб'єкта, набуту у процесі професійного навчання. Авторка зазначає, що «поступове трансформовання цієї якості у професіоналізм відбувається у процесі самостійної роботи і характеризується високою майстерністю, глибоким оволодінням професією, умінням творчо використовувати засвоєну в процесі навчання інформацію» [26, с. 3].

Отже, поширеними є такі характеристики професійної компетентності:

- розуміння суті завдань, що виконуються;
- отримання теоретичного досвіду в професійній сфері й активне його впровадження;
- уміння обирати засоби, адекватні конкретним обставинам у професійній діяльності;
- відповідальність за отримані результати;
- здатність оцінювати власні дії і коригувати їх.

Сучасні науковці неоднозначно розкривають сутність поняття «професійна компетентність педагога», інтерпретуючи його як:

– «не лише кваліфікацію, що визначена системою набутих знань, умінь і навичок, а й базові особистісні якості, а також універсальні вміння й здібності, які характеризуються ширшою сферою застосування і визначаються як ключові» [31, с. 113];

– «здатність до виконання педагогічної діяльності на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, цінностей і значущих особистісних якостей, міру й основний критерій відповідності її вимогам» [12, с.13];

– «інтеграцію знань, умінь, навичок, емоційно-ціннісного ставлення та розгорнутої рефлексії, що сприяє якісному, творчому виконанню професійної діяльності» [14, с. 63–64].

– «складну інтегративну структуру, яка є визначальною характеристикою особистості фахівця і якісно проявляється у виборі оптимального рішення професійного завдання з числа можливих» [54, с.7].

Отже, необхідно зазначити, що професійна компетентність педагога є структурним поняттям, яке містить у собі систему професійних знань, умінь, досвіду, педагогічних здібностей, важливих особистісних і професійних якостей, що спрямовані на забезпечення якісного результату педагогічної діяльності.

Особливості становлення професійної компетенції бакалавра музичного мистецтва полягають у тому, що вона пов'язана із емоційно-почуттєвою сферою особистості і передбачає творчу взаємодію викладача і студента. Відповідно до цього актуальним для нашого дослідження є твердження М. Ільязової щодо поняття «професійна компетентність» педагога-музиканта», яке авторка розглядає як «якість педагогічної діяльності, що охоплює теоретичну, практичну і особистісну готовність педагога-музиканта до здійснення ефективної професійної діяльності, а

також цілий ряд компонентів, що мають позапрофесійний або надпрофесійний характер» [17]

У свою чергу, Н. Остапенко вважає, що «професійну компетентність учителя музики складають фахові музичні компетенції, які є сукупністю базових музичних знань, сформованих умінь і навичок музикування (виконавства), досвіду оцінної діяльності та досвіду музично-творчої діяльності, що зумовлює успішну самореалізацію майбутнього вчителя в музично-освітній діяльності». Дослідниця зазначає, що «набуття фахових музичних компетенцій сприяє вдосконаленню інших предметних компетенцій і розширює професійні можливості студентів» [32].

Дослідниця Р. Савченко розглядає професійну компетентність фахівців музичного мистецтва як інтегровану особистісну якість педагога, яка виражає здатність до самостійної успішної діяльності на основі загальногромадянських, психолого-педагогічних та музично-фахових компетенцій» [41, с. 13]. За Г. Падалкою професійна (фахова) компетентність педагога-музиканта – це «системна, інтегрована якість, яка передбачає здатність особистості до усвідомлення музики як явища суспільного життя, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів, оволодіння засобами втілення художніх образів у виконавстві, до застосування музики в художньо-виховній роботі з школярами» [33].

Як «інтегративне утворення, що поєднує знання, уміння та навички сформовані на основі професійного досвіду, які визначають здатність до плідної музично-педагогічної діяльності, творчої самореалізації та професійного розвитку» подає професійну компетентність вчителя-музиканта дослідник Т. Пухальський [37, с. 4].

Ми погоджуємось із дослідницею Т. Ткаченко, яка трактує фахову компетентність педагога-музиканта як комплексну властивість особистості, яка поєднує професійні, комунікативні та особистісні якості,

що дозволяють досягти позитивних результатів у професійній діяльності [51].

Науковиця Е. Макарова доводить, що важливою складовою професійної компетентності педагога-музиканта є його вокальна компетентність, яку авторка подає як «здатність до глибокого осягнення змісту музики, виявлення власного ставлення до її художніх образів, технічно досконалого та артистичного втілення вокального твору в реальному звучанні» [27, с.145].

Дослідниця В. Кузмичова розглядає вокальну компетентність як структурний компонент професіоналізації педагога-музиканта, який «передбачає набуття методичної, педагогічної та вокально-виконавської підготовки здобувачів вищої освіти» [22].

Суголосним нашому дослідженню є також тлумачення «вокальної компетентності» вчителя-музиканта як здатності до «самостійно-творчої, художньо-інтерпретаційної та вокально-педагогічної діяльності, спрямованої на удосконалення процесу музично-виконавської та методичної підготовки студентів», що ми знайшли у наукових працях молодшої вченої Янь Інши [56, с.159].

На значимість музично-виконавської складової у структурі фахової компетентності педагога-музиканта наголошують відомі вітчизняні вчені Л. Василенко, А. Козир, Н. Овчаренко, Г. Падалка, О. Прядко. Професорка А. Козир зазначає, що виконавська компетентність педагога-музиканта «акумулює в собі застосування майбутніми викладачами мистецьких дисциплін технологічного арсеналу оперування набутими знаннями та навичками у процесі практичної діяльності, визначення доцільних методів, стилю виконавської діяльності, тощо» [19, с. 5]. Дослідниця далі продовжує, що «важливими показниками виконавської компетентності ... є: вияв системних знань щодо музично-педагогічної діяльності зі школярами, достатній рівень сформованості фахового тезаурусу; уміння аналізувати процес і результати власної музично-

педагогічної та виконавської діяльності, вміння проектувати мету та завдання подальшого професійного самовдосконалення»[19, с. 6.].

Отже, поважні науковці у галузі музичної педагогіки доводять значимість і необхідність для майбутнього педагога-музиканта оволодіння виконавськими компетенціями з метою ефективного здійснення вокально-виконавських дій в специфічних ситуаціях, передбачуваних нагальними потребами щодо впровадження вокального виконавства у професійну діяльність, що сприятиме популяризації його серед учнівської молоді.

На основі проведеного аналізу наукових джерел з проблеми нашого дослідження ми пропонуємо таке визначення вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва – це інтегрована якість майбутнього педагога-музиканта, що сприяє особистісному і фаховому зростанню, розширенню можливостей щодо публічного виконавства та художньо-інтерпретаційної діяльності, готовності до проведення інноваційної діяльності педагога-вокаліста-виконавця. У такому сенсі вокально-виконавська компетентність надає можливість бакалавру музичного мистецтва проектувати власне фахове майбутнє через змістове планування навчально-виконавського процесу, регулювання важелів власного саморозвитку, що сприяє узгодженню комплексу фахової підготовки із особистими устремліннями та перспективами майбутньої фахової діяльності.

При цьому зазначимо, що вчитель-вокаліст завдяки власній виконавсько-творчій діяльності має перспективи знаходити нестандартні (креативні) вирішення нагальних професійних питань, самостійно набувати новаторський досвід методичної діяльності в умовах реальної музично-творчої практики.

Щодо компонентної структури вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва, ми виділяємо

мотиваційно-ціннісний, когнітивно-іноваційний, виконавсько-креативний компоненти, які співвідносяться з відповідними критеріями.

Мотиваційно-ціннісний компонент розуміється нами як системне утворення особистості, яке поєднує цілі, потреби, спонукання, внутрішню позицію здобувача-музиканта щодо вокального виконавства, де цінності вокального мистецтва виступають спонуками мотиваційних цілей й провідним змістовим аспектом вокально-виконавської творчості. Критерієм мотиваційно-ціннісного компоненту виступає міра фахової вмотивованості до вокально-виконавської діяльності, показниками – наявність потреби у вокальному виконавстві, здатність до використання цінностей вокально-виконавського мистецтва у професійній самореалізації.

Когнітивно-іноваційний компонент охоплює систему знань, які є основним навчально-інформаційним ресурсом майбутнього педагога-музиканта, необхідним для осмисленого використання у практиці кожної навчально-творчої ситуації, вибору інтерактивних методів, засобів та технологічного інструментарію, які будуть визнані як найбільш ефективні у набутті компетенцій вокального виконавства та виявлені елементів інноваційності у вокально-виконавській діяльності. Когнітивно-іноваційний компонент вимірюється таким критерієм як ступінь усвідомленого оволодіння фаховим тезаурусом вокального виконавства та особистісної самореалізації у новаторських виконавських та педагогічних виявах. Показниками є вільне володіння фаховими знаннями з вокального виконавства; уміння ефективного застосування інформаційних технологій у роботі педагога-музиканта; здатність до використання інноваційних форм і методів у вокальному навчанні. Вони передбачають усвідомлену самоорганізацію вокально-виконавської підготовки, за якої здобувач націлений на активне вирішення навчальних завдань, досягнення особистого успіху, здійснення поточного контролю за власним професійним розвитком і навчанням.

Вокально-креативний компонент вокально-виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта пов'язаний з творчою діяльністю та особистісними якостями здобувача, які відповідають за організацію її активності, орієнтацію на творчу реалізацію мотивів, цінностей, знань та здібностей у інтерпретаційно-виконавській та вокально-педагогічній діяльності. Отже, даний компонент забезпечує реалізацію творчого потенціалу студента з метою підвищення продуктивності його фахової діяльності. Критерієм вокально-креативного компоненту є міра творчого опрацювання вокальних творів, що підтримується наступними показниками: рівнем усвідомленості значущості вокального виконавства у фаховій діяльності педагога-музиканта; вільного володіння вокально-мовленнєвим апаратом; умінням імпрровізаційного розкриття художнього образу вокального твору.

1.2. Особливості організації вокальної підготовки бакалавра музичного мистецтва у процесі дистанційного навчання

У надскладних сучасних умовах, що пов'язані з війною в Україні перед вищою музичною освітою повстають нові завдання щодо надання якісних освітніх послуг майбутнім фахівцям з музичного мистецтва; пошуку нових форм, методів й засобів підготовки здобувачів до професійної діяльності в умовах дистанційної освіти; мотивації майбутніх педагогів-музикантів до музично-виконавської і музично-методичної діяльності у жорстоких й агресивних реаліях життя.

Процес формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва дистанційно представляє унікальний набір проблем у порівнянні з традиційним очним навчанням, адже він вимагає, насамперед, індивідуального підходу педагога-вокаліста до вокального розвитку здобувача, професійне зростання, підвищення

виконавського рівня якого залежить від системи раціональних педагогічних методів та прийомів навчання, що викладач використовує протягом усього навчання у ЗВО. У доборі ефективних навчальних засобів педагог має урахувати, що в умовах віртуального середовища відсутній безпосередній фізичний контакт зі здобувачем, який утруднює контроль за рухом діафрагми, розслабленням та напруженням м'язів тіла у процесі формування вірного звукоутворення тощо. Проте екстрений перехід до дистанційного навчання під час воєнного стану змусив скорегувати традиційні форми і методи вокального розвитку здобувачів-музикантів до нових умов, де онлайн навчання розглядається науковцями і педагогами-практиками як єдина освітня організаційна інновація щодо підготовки майбутнього фахівця.

У дослідженнях сучасних вітчизняних вчених (С. Бедакова, 2022; А. Волошина, 2023; З. Дубовий, 2023; Н. Лановенко-Мельник, С. Басовська, Л. Остапчук, О. Плакидюк, В. Хохлан, 2020; Н. Овчаренко, 2022; Т. Пухальський, М. Кузів, 2022; О. Смирна, В. Гіголаєва-Юрченко, Л. Давидович, 2023 та ін.) обґрунтовується ефективність інноваційних технологій дистанційного навчання у вокальній підготовці майбутнього педагога-музиканта.

Дослідник З. Дубовий зазначає, що « дистанційне навчання може успішно замінити усі традиційні види (організаційні форми) занять у вищій школі (лекції, семінари, практичні заняття), якісно оновити науково-дослідницьку роботу викладачів та студентів, самопідготовку, курсове і дипломне проектування, заліки та іспити, а також реалізувати нетрадиційні форми й методи навчання (наприклад, інтерактивні, проектні, ігрові). За дидактичними цілями дистанційне навчання забезпечує: повідомлення навчальної інформації, формування у студентів знань, умінь, навичок, компетентностей, їх закріплення й вдосконалення, контроль їх засвоєння» [13, с. 65-66.]

Сутність дистанційного навчання є предметом дослідження багатьох сучасних вчених-педагогів (І. Блошинський, 2015; А. Венремчук, 2013; Н. Жевикіна, 2009; Н. Родінова, М. Червоній, І. Діордіца, 2022; Н. Ручинська, 2013 та ін). Так, Н. Жевакіна зазначає, що «дистанційне навчання слід розглядати як цілеспрямований інтерактивний процес взаємодії викладача та студента, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, які дозволяють здійснювати навчання на відстані» (Жевакіна, 2009). І. Блошинський представляє дистанційне навчання як «форму навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [4]. Близьким нашому розумінню дистанційного навчання вважаємо визначення І. Блощинського – «це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі» [4, с. 320].

У численних наукових публікаціях, присвячених дистанційному навчанню у вищій школі (, О. Андрєєв, Р. Гуревич, М. Кадемія, М. Козяр [9], В. Кухаренко [34] та інші), визначено наступні функції дистанційного навчання в системі фахової підготовки студентів:

- підсилення активної ролі здобувача у власній освіті, зокрема в постановці мети і завдань, виборі домінантних напрямів, стратегії і тактики професійного навчання;
- підвищення обсягу доступних освітніх, культурно-історичних знань, надання відкритого доступу до світових наукових і культурних скарбів, актуальної фахової та особистісно значимої інформації;
- задовільнення потреб здобувачів у спілкуванні із педагогами-професіоналами, однодумцями, створення можливостей для

консультування кваліфікованими спеціалістами незалежно від їх територіального знаходження;

- передача рутинних видів навчальної роботи педагогічним програмним засобам і, натомість, більш широке запровадження інтерактивних форм організації занять, технологічних моделей самостійного засвоєння фахових знань;

- комфортніші (у порівнянні з традиційними) умови творчого самовираження здобувачів за рахунок мультимедійних технологій навчання, можливості презентації продуктів власної творчості чисельному загалу та залучення широкої мережі експертів для оцінювання творчих здобутків;

- значні перспективи співпраці та конкурування з великою кількістю здобувачів з інших міст і країн шляхом участі у онлайн проектах, конкурсах, олімпіадах тощо [13, с. 67]

Дослідники К. Кушнір, І. Кравченко, Л. Щербакова значну кількість програм, що забезпечують дистанційне навчання у музичній освіті, поділили на три групи: програми для візуалізації, аудіо редактори і нотні редактори. Серед програм для візуалізації, які дозволяють організовувати відеоконференції через інтернет найпопулярнішими є: Zoom, Google Classroom, Google Meet, Skype, Viber, Telegram. Viber – додаток, що дозволяє здійснювати безкоштовні дзвінки через мережу wi-fi або мобільні мережі, а також передавати текстові повідомлення, зображення, відео та звукові повідомлення, документи і файли (Кушнір, Кравченко, Щербакова, 2021) [23].

Проведення індивідуальних занять із спеціальності (вокал, диригування, музичний інструмент тощо) на даних платформах відбувається у форматі реального часу, сприяючи налагодженню безпосереднього зв'язку між учасниками освітнього процесу, що уможливорює роботу по формуванню музично-виконавських умінь і навичок, подоланню технічних труднощів. Отже, використання цих

платформ у дистанційному навчанні бакалаврів музичного мистецтва, на нашу думку, є найбільш продуктивним і дієвим у процесі формуванню їх вокально-виконавської компетентності й організації самоконтролю під час самостійної підготовки до занять у дистанційному режимі навчання.

Як зазначають дослідники Н. Лановенко-Мельник, С. Басовська, Л. Остапчук, О. Плакидюк, В. Хохлан, «така форма навчання підвищує мотивацію у студентів до власного пошуку необхідних відчуттів у технічних прийомах і характері звуку, створює процес високої самоорганізації, що підвищує творчий та інтелектуальний потенціал. Активізує аналітичне мислення при записі та прослуховуванні власного відеоуроку, а також вдосконалює навички володіння комп'ютером і різними інтернет-платформами» [24, с. 202.].

Тож, основними вимогами щодо організації та проведення індивідуальних занять з фаху у дистанційному форматі вчені-педагоги вважають:

- створення позитивної атмосфери на кожному занятті;
- мотиваційна спрямованість на розв'язання проблемних питань та завдань реалізації власних здібностей у музично-творчому процесі;
- формування у здобувача адекватної самооцінки власної самостійної роботи щодо формуванню музично-виконавських навичок.

Дослідження процесу формування вокально-виконавської компетентності бакалаврів музичного мистецтва на платформах Zoom, Google Classroom, Google Meet, створює для них можливість працювати дистанційно, але крізь призму прямого контакту із педагогом. Однак, продуктивним означений навчальний процес буде у разі його якісного матеріально-технічного забезпечення (мікрофоном, навушниками, відеокамерою) та наявності місця для занять з гарними акустичними характеристиками й достатнім фізичним простором для самовираження.

Необхідно зазначити, що формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва неможливе без

грунтовної музично-теоретичної підготовки, яка передбачає знання історії вокального мистецтва, формування уявлень про виконавські традиції кожної історичної епохи, країни та відповідних стилів композиторського письма. Завдяки цим знанням формується уявлення про особливості інтерпретації вокальних творів, що сприяє підвищенню якості їх виконання. Це завдання вирішується завдяки компетентному педагогічному управлінню навчанням із широким залученням мультимедійної системи управління навчанням (LVS) Moodle, Edmodo, Padlet або Microsoft Office 365 (зокрема їх складників-модулів таких як: «Scorm», «Семінар», «Ресурс», «Форум», «Чат», «Портфоліо» тощо) та закладеного в них організаційного, інформаційного, комунікативного й контролюючого компонентів.

На думку дослідників, у процесі формування вокально-виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта доцільно використовувати відео-заняття провідних викладачів-вокалістів та майстер-класи відомих митців, а також забезпечувати здобувачів детальними відео-фрагментами із демонстраціями правильної техніки вокального дихання, атаки звуку, звукоутворення, артикуляційного укладу голосних й приголосних звуків у співі. Така форма дистанційного навчання уможливорює перегляд здобувачами навчального матеріалу у зручний час та звернення до його перегляду при потребі. Водночас для вивчення вокального твору необхідно подавати здобувачеві найкращі зразки його виконання співаками-професіоналами, а також фонограми фортепіанної партії (мінуси) задля використання як на заняттях так і у самостійній роботі над твором.

Сьогодні суттєво знизити ризики утворення хибних умовно-рефлекторних зв'язків, що провокують м'язово-голосову та м'язово-слухову неузгодженість при співі, можливо за допомогою спеціального програмного забезпечення. Наразі існують програмні додатки, завдяки

яким здобувач може аналізувати свій спів, стежити за чистотою інтонації, силою та якістю звуку. До таких програм належать:

– *SingSharp* – мобільний додаток, який розроблений спеціально для вокалістів як своєрідний інтерактивний вокальний тренер. Головні функції додатку полягають у визначенні діапазону голосу, добору вправ задля його розширення, покращення техніки дихання та контроль за висотою тону, запис та прослуховування, моніторинг прогресу вокальних навичок. Аналіз співу користувача відбувається у реальному часі із миттєвим аналізом його якості та порадою щодо усунення недоліків. [58]

– *VocalizeU* – високотехнологічний вокально-тренувальний додаток як для професіоналів так і для початківців, що комбінує традиційні методи вокального навчання із сучасними технологіями. Головними функціями додатку є: якісний аналіз вокальних даних користувача, виходячи з якого пропонується індивідуально-специфічний план тренувань; створення візуального графіку основних голосових характеристик користувача (діапазон, сила, тембр) задля розуміння власного вокального потенціалу; широка пропозиція вокальних вправ різного рівня складності; запис та відтворення вокального виконання користувача, яке може надсилатися викладачеві [59].

До розвитку вокальних навичок належать і такі безкоштовні програмні додатки як *Vanido*, *SingPlay*, *Vox Tools*, *Yousician*, *Smule*, *Learn to Sing*, *Pitched Tuner* тощо.

У контексті вивчення особливостей формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання набуває значимості використання ІКТ та можливостей сучасних мультимедійних технологій. Як констатує Н. Ашихміна, «ці технології не тільки значно підвищують ефективність засвоєння художньо-освітнього матеріалу майбутніми фахівцями, стимулюють інтерес до професійної діяльності, дозволяють в інноваційній формі ставити перед здобувачами художньо-освітні та

виконавсько-творчі завдання, допомагають нестандартно й творчо вирішувати їх, а також сприяють формуванню цифрової компетентності» [2, с. 69.].

Дослідники Ю. Мережко & Т. Киченко зазначають, «що комп'ютерні та мультимедійні технології сприяють формуванню певних якостей фахівця: пізнавальної самостійності, творчої активності, творчих якостей» [28, с.448].

До інформаційних технологій, використання яких є дієвим у формуванні вокально-виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта, учені відносять програмні розробки, до яких належать: *нотні редактори* (*Finale, Sibelius, Encore*) – комп'ютерні програми для створення, обробки і форматування нотного тексту різної складності; *звукові редактори* (*Sound Forge, Sternberg WaveLab*) для запису, редагування й обробки звукової інформації, відбору і конструювання аудіо-матеріалу, аранжування готових фонограм; *музичні конструктори* (*SunVox, NanoStudio, MadTracker, MuLab*) – багатодоріжкові студії, за допомогою яких можна конструювати музику потрібного стилю, що дозволяє майбутнім фахівцям створювати не лише музичні фрази, а й цілі твори з окремих музичних елементів; *кластери автоаранжувальників* (*Band-in-a-Box, Jammer Pro*), які допомагають створенню оркестрових супроводів для пісень, шляхом гармонізації мелодії, стилістичних варіантів її оформлення з використанням широкої тембральної палітри; *секвенсери* (*FL Studio, Steinberg Cubase*) , які надають можливість аранжування композицій, майстеринг, сприяючи вивченню акустичних феноменів інструментальних і штучних джерел звуку, місць прослуховування тощо; *програма для роботи з вокалом* (*Celemony Melodyne*), яка уможливорює управління прослуховуванням й конвертацією форматів звукових файлів, запис аудіо компакт-дисків та візуалізує вокальну музику.

Ще одним ефективним медіа-засобом у формуванні вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва у контексті дистанційного навчання є портал Ultimate-guitar, завдяки якому можна знайти готові інструментальні і вокальні партії відомих музичних творів та робити запис власного виконання.

Дієвим у дистанційному навчанні бакалаврів-музикантів з метою становлення їх фахових компетентностей буде використання таких мультимедійних засобів як електронні підручники; аудіо-посібників зі слухання музики й інші музично-навчальні комп'ютерні програми, цифрові освітні ресурси та веб-сайти.

Отже, успішність дистанційного навчання залежить від його ефективної організації та компетентності викладачів. Тому, з метою результативності процесу професійного вокально-виконавського розвитку бакалаврів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання, викладачі ЗВО мають постійно самоудосконалювати власну інформаційно-комунікативну обізнаність, а саме:

- систематично проходити курси підвищення кваліфікації;
- бути активними учасниками вебінарів, майстер-класів із впровадження дистанційного навчання в освітній процес;
- за можливості створювати для здобувачів лекції-візуалізації та відеозаняття;
- самостійно освоювати новітні технології, нові платформи для впровадження дистанційного вокального навчання майбутніх педагогів-музикантів;
- залучати здобувачів-музикантів для виконання самостійних завдань на платформах Classtime, Googleclass, My Test тощо.
- здійснювати обмін досвідом з іншими викладачами українських і закордонних фахових навчальних закладів.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Організаційно-педагогічні умови формування вокально-виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта

Сучасні реалії сприяють переосмисленню концептуальних засад формування вокально-виконавської компетентності майбутніх педагогів-музикантів з метою актуалізації їх концертно-виконавської діяльності, що співпадає з міжнародними осучасненими реаліями щодо прогнозованого майбутнього оновлення освітніх систем у контексті професійної орієнтації та майбутнього проектування подальшої ефективної діяльності фахівців-педагогів.

Важливим елементом організації процесу формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва є створення спеціальних умов його фахового становлення під час дистанційного навчання.

У сучасних дослідженнях обґрунтовуються різні підходи щодо визначення педагогічних умов та шляхів їх реалізації у освітньому процесі. Деякі науковці розглядають педагогічні умови як обставини, які забезпечують певну організацію педагогічного процесу, і є сукупністю об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічної діяльності [21]. На думку Т. Дорошенко та А. Радіч, «спеціально створені педагогічні умови дійсно впливають на організацію освітнього процесу в закладах освіти, де впроваджуються спеціальні заходи, та на зовнішнє навчально-виховне середовище, де здобувачі

освіти здійснюють свою навчальну, дослідницьку та виховну діяльність» [11].

Водночас Г. Сотська характеризує педагогічні умови як «взаємопов'язані елементи цілісної системи, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені, які сприяють досягненню педагогічної мети і вирішенню завдань та охоплюють середовище, обставини педагогічного процесу, діяльність суб'єктів, зміст навчання, форми, методи й технології навчально-виховної взаємодії» [47].

Для нашого дослідження важливим є визначити саме організаційно-педагогічні умови формування вокально-виконавської компетентності здобувачів-музикантів, які б забезпечили високий ступінь сформованості вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва у системі фахового дистанційного навчання.

У цьому сенсі нам імпонує визначення організаційно-педагогічних умов З. Дубовим, який подає їх як «сукупність дій та педагогічних заходів, спрямованих на поетапне формування та ефективне функціонування ... складної властивості особистості майбутнього вчителя музики» [13, с. 98.]. Ми вважаємо, що результативність запровадження організаційно-педагогічних умов у систему фахового навчання буде у разі їх сполучення між собою.

Першою організаційно-педагогічною умовою формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва ми вважаємо – **здійснення компетентного педагогічного управління вокальним розвитком здобувачів засобами дистанційного навчання.**

З. Дубовий, досліджуючи управління педагога процесом професійного становлення здобувача-музиканта, наголошує на тому, що «головною метою такого педагогічного управління є підготовка освіченого, професійно компетентного, творчого фахівця, який зорієнтований на особистісний і професійний саморозвиток, а також на

формування особистісних і професійних цінностей, при чому цінності особистості й мистецтва є для студентів музично-педагогічних спеціальностей провідними» [13, с. 100]

Відомо, що основною формою навчального процесу з вокальної підготовки у ЗВО є організація та проведення індивідуальних практичних занять викладача із здобувачем, під час яких педагог здійснює візуальний контроль за усім співацьким процесом – поставою корпусу при співі, правильною роботою дихального та артикуляційного апаратів тощо. Безперечно, педагогічний метод візуального контролю також передбачає й слуховий, руховий, вібраційний види контролю. Компетентний візуальний контроль відіграє надзвичайно важливу роль при опануванні здобувачем вокально-виконавською компетентністю. Він дає змогу встановити причинно-наслідкові взаємозв'язки у роботі голосового апарату, дозволяє здобувачеві-музиканту усвідомити особливості його роботи та сформувати вокальні навички, досягнути відповідного рівня виконавської майстерності. Це дозволяє надалі орієнтуватися на самостійну роботу щодо усунення недоліків звукоутворення й високої співацької форманти.

Компетентне педагогічне управління вокальним розвитком бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання потребує запровадження таких комп'ютерних технологій, які уможливлюють постійний зворотній зв'язок між викладачем і здобувачем. Цей зворотній зв'язок здатні забезпечити такі інтернет-комунікатори, як Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Google Meet, Skype, Viber, Telegram тощо. Вони характеризуються низькою затримкою аудіо та відео-контакту, що дозволяє проводити сесії зі зворотнім зв'язком між учасниками в режимі реального часу. При цьому задля мінімізації недоліків онлайн занять вокалом, першорядним є забезпечення належних технічних умов для їх проведення. Це, насамперед, наявність якісних мікрофонів, навушників та відеокамер; кімнат для занять із гарними

акустичними характеристиками й достатнім фізичним простором для творчого самовираження.

Задля здійснення ефективного педагогічного управління процесом формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва важливо використовувати на індивідуальних заняттях віртуальних об'єктів, відео-, аудіо-фрагментів для показу зразків вокального виконавства. А розбір музично-поетичних текстів програмних творів варто супроводжувати виконанням аудіо-завдань задля коригування інтонації, ритму, вимови. При розучуванні твору доцільно співати а'cappella, а потім застосовувати фонограму-мінус.

З метою підвищення якості виконання вокальних творів результативно застосовувати такі системи управління навчанням як *Moodle, Edmodo, Padlet* або *Microsoft Office 365* тощо, завдяки яким можна отримати відповідні музично-історичні знань та музикознавчі положення щодо стилістичних і вокально-технічних особливостей історичного потрактування вокальних творів.

Проведення живих сесій для «зворотного зв'язку» із здобувачем можливі також у системах управління навчальним контентом (зокрема, KSU online), хмарних сховищах, на спеціальних веб-сайтах викладача і навіть у групах соціальних мереж та в межах соціальних каналів (Facebook, YouTube, Telegram та ін.).

Додатковим ресурсом формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва можна визначити роботу на майстер-класах відомих вокальних педагогів та самостійну роботу із онлайн-ресурсами, відповідною навчально-методичною літературою, які потребують лише легкого коригування викладача вокалу при основному навантаженні на здобувача [57].

Ми погоджуємося із дослідником З. Дубовим щодо основних положень, на яких базується компетентне педагогічне управління

процесом вокального розвитку здобувачів-музикантів у дистанційному форматі навчання, це дотримання:

- демократичності;
- вільного вибору змісту навчання;
- свободи мистецького та педагогічного самовираження;
- науковому обґрунтуванню педагогічної доцільності основних процесуальних дій;
- точності та своєчасності «зворотного зв'язку»;
- об'єктивності і прогностичності [13, с. 102].

Другою організаційно-педагогічною умовою формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва є ***- інтеграція фахово зорієнтованих дистанційних технологій у межах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти.***

Наразі, у кожному закладі вищої освіти існує своє інформаційно-освітнє середовище, що об'єднує діяльність мультимедійних лабораторій, інформаційних центрів, у яких акумулюються різного роду ресурсні складові у єдине ціле. Завдяки цьому реалізуються сучасні освітні тенденції, що враховують регіональні особливості, забезпечується цілеспрямоване використання інформаційно-комунікативних технологій у фаховому навчанні. У професійній підготовці бакалаврів музичного мистецтва у Херсонському державному університеті електронне інформаційно-освітнє середовище є ядром системи дистанційного навчання, забезпечуючи адаптивну модель учіння, де навчальні програми коригуються на основі результатів контролю і врахування індивідуальних потреб здобувачів.

Наукові дослідження останніх років доводять, що найкращі результати щодо створення інформаційно-освітнього середовища спостерігаються, коли додержуються комплексної стратегії інформатизації освітнього процесу, а сам процес розширюється на всі стадії професійної підготовки майбутнього фахівця [39].

Водночас, задля повного використання можливостей дистанційного навчання у формуванні вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва необхідно здійснити міждисциплінарну та міжпредметну інтеграцію спеціальних фахових дисциплін і дисциплін психолого-педагогічного циклів.

Для багатьох сучасних наукових досліджень, що спрямовані на підготовку педагогів-музикантів, провідною є ідея інтеграції фахового навчального матеріалу на основі синтезу та доповнення, активування механізмів аналізу та порівняння.

У великому тлумачному словнику української мови інтеграція трактується як «об'єднання в ціле будь-яких окремих частин», або «процес упорядкування, узгодження та об'єднання структур і функцій у цілому організмі» [6].

Сприятливе підґрунтя для реалізації різних видів інтеграції створюють цикли професійних дисциплін – музично-теоретичний, музично-виконавський, музично-методичний. Саме інтеграція професійно орієнтованих дисциплін виступає як процес об'єднання, що пов'язаний з певними перетвореннями раніше розрізнених елементів в єдине ціле, що забезпечує цілісність фахової підготовки, долає розрізненість, деяку мозаїчність, яка зумовлена диференціацією її спрямованості на окремі освітні компоненти.

Ми погоджуємося із дослідником З. Дубовим, який зазначає: «...інформаційно-освітнє середовище ЗВО може бути інтерпретоване як педагогічна система, що інтегрує в собі інформаційні освітні ресурси дисциплін фахової підготовки майбутнього вчителя музики, комп'ютерні засоби управління навчальною діяльністю студентів, а також педагогічні прийоми, методи й технології (зокрема й дистанційні)», що спрямовані на формування фахових компетентностей бакалавра музичного мистецтва [13, с. 104]. На думку автора, така «інтеграція фахово зорієнтованих дистанційних технологій реалізується через взаємодію різнопрофільних

дисциплін за принципом взаємозв'язку та взаємодоповнення, має на увазі скоординовані зусилля викладачів різних спеціальностей і напрямів фахової підготовки, вимагає не скільки узгодженості, скільки синхронності в педагогічних діях»[13, с. 104].

У процесі формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва доречно звернутися до інтеграції дистанційних курсів «Виконавське мистецтво», «Теорія та історія музики» та «Методика викладання музичних дисциплін», які є дотичними один до одного за цільовим призначенням, змістом, провідним видом навчальної діяльності (музично-творча) та спільністю організаційних форм. При цьому необхідно застосовувати такі мультимедійні засоби, які спонукають здобувачів до виявлення багатоваріантності інтерпретацій вокального твору, його художнього й методичного контексту та сприяють розвитку музично-творчих здібностей і здатності до імпровізації. Саме фахово зорієнтоване дистанційне середовище, яке функціонує на основі педагогічного управління, формує здатність до самостереження, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки власної вокально-виконавської діяльності та здатності до самокоригування шляхів організації самостійної діяльності з формування власної вокально-виконавської компетентності в умовах дистанційного навчання.

Третьою організаційно-педагогічною умовою, що оптимізує процес формування вокально-виконавської культури бакалавра музичного мистецтва ми вважаємо – **дидактичну адаптацію майбутнього педагога-музиканта до особливостей дистанційного навчання в педагогічному ЗВО**. Вона передбачає готовність майбутнього педагога-музиканта засвоювати нові організаційні форми дистанційного навчання у ЗВО, які уможливають адаптацію свідомості здобувача до необхідності засвоєння значно підвищеного (у порівнянні зі шкільним) обсягу навчальної інформації, спеціальної термінології та наукової мови.

Складність сприйняття навчальної інформації на високому ступені теоретичних узагальнень, відсутність щоденного контролю, великий обсяг навчальної інформації, яку треба засвоїти самостійно, – усе це може породжувати своєрідний «дидактичний бар'єр» між суб'єктами навчання, що, у свою чергу, може негативно впливати на ступінь самоорганізації та рівень успішності здобувача. Саме подолання цього бар'єру стає головним завданням у підвищенні якості освітнього процесу [35].

Науковці, що вивчають процес дидактичної адаптації, важливим зовнішнім чинником, який утруднює адаптування здобувача до умов університетського навчання та дистанційного середовища зокрема, називають – недостатню увагу викладачів до потреб та інтересів здобувачів. Вона викликає у останніх емоційне напруження, когнітивний дисонанс, поглиблення особистісних протиріч, що приводять до гальмування вільних виявів самостійності та автономності здобувача [8].

Дослідниця Л. Литвинова вважає, що задля успішної дидактичної адаптації здобувачів закладів вищої освіти необхідно вводити «дидактичний супровід студента викладачем у дистанційному середовищі, що передбачає індивідуалізацію фахового навчання, націлюється на розвиток індивідуальних якостей пізнавальних процесів майбутніх учителів музики, налаштовується на урізноманітнення способів виконання навчальних дій, відповідних як до умов навчання у ЗВО, так і до індивідуально-особистісних властивостей студентів під час роботи дистанційно» [25].

У контексті нашого дослідження дидактична адаптація майбутнього педагога-музиканта до особливостей дистанційного навчання має носити комплексний характер і передбачати пізнавально-інформаційний, соціально-психологічний і фаховий аспекти, цілеспрямований контроль за процесом адаптації бакалавра-музиканта з урахуванням критеріїв сформованості його вокально-виконавської компетентності.

Тож, задля успішної фахової підготовки бакалавра музичного мистецтва у дистанційному форматі навчання необхідно створити організаційно-педагогічні умови, які у процесі свого функціонування забезпечать якісне формування вокально-виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта.

2.2. Обґрунтування комплексу форм та методів формування вокально-виконавської компетентності бакалавра-музиканта в умовах дистанційного навчання

Сучасна вимоги до організації вокальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів потребує нових підходів щодо вибору комплексу форм, методів та засобів навчання, які базуються на поєднанні інформаційних та дистанційних технологій з широким використанням інтернет-мережі та комп'ютерних програм. Таке навчання уможливорює здійснювати навчання здобувача за індивідуальним планом у зручний час, виходячи із його потреб і музично-творчих можливостей. Адже основними принципами дистанційної освітньої системи є – її гнучкість, динамічність, адаптивність, креативність і відкритість.

Форма організації навчального процесу являє собою зовнішнє вираження організації процесу навчання, що відображає спосіб взаємодії учнів (студентів) та вчителів (викладачів), який здійснюється в певному порядку і режимі та залежить від кількості учнів (студентів), характеру взаємодії суб'єктів навчання, рівня самостійності і специфіки педагогічної діяльності [36, с. 84]. Залежно від мети, певних завдань формами організації навчального процесу можуть бути:

- лекції, семінарські, практичні, лабораторно-практичні заняття;
- індивідуальні заняття;
- самостійна робота здобувачів;
- консультації;
- навчальна, виробнича (педагогічна) і виконавська практики;

- курсові, кваліфікаційні проєкти;
- форми контролю, оцінювання та обліку знань, умінь і навичок здобувачів (заліки, іспити, захист курсових і кваліфікаційних проєктів);
- форми організації виховної роботи.

Фахова підготовка бакалавра музичного мистецтва у Херсонському державному університеті відбувається виключно у дистанційному форматі з використанням таких форм організації освітнього процесу як:

- індивідуальні (практичні) заняття та консультації;
- самостійна робота здобувачів;
- репетиції;
- концертно-конкурсна діяльність.

Тож основною формою вокального навчання бакалавра-музиканта наразі залишається індивідуальне заняття з дисципліни «Виконавське мистецтво (вокал)», яке є результативнішим у формуванні вокально-виконавської компетентності майбутнього фахівця. Адже індивідуальна форма передбачає постановку перед кожним здобувачем навчальних завдань, що відповідають його музичній підготовці, природним вокальним здібностям, фаховим інтересам та індивідуально-творчим можливостям до їх самостійного розв'язання. Такі завдання спрямовуються на опрацювання теоретичного матеріалу із електронних підручників, навчальних посібників, інформаційних джерел та на вирішення творчо-виконавських завдань.

Активізація навчальної діяльності у співпраці з викладачем на індивідуально-практичних заняттях з «Виконавського мистецтва» на сервісних платформах Zoom, Google Meet, Skype – є основним шляхом опанування технічними основами співу, художньо артистичними навичками та формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. Така форма навчання підвищує мотивацію здобувача до власного пошуку

необхідних відчуттів у технічних прийомах і характері звуку, сприяє високій самоорганізації, підвищенню творчого і інтелектуального потенціалу майбутнього фахівця.

Індивідуально-дистанційна форма проведення основної кількості навчальних занять передбачає добір оптимальних методів і прийомів розвитку вокально-виконавських навичок здобувача. Як зазначають учені й провідні вокальні педагоги головним методом вокального розвитку здобувача є метод візуального контролю. Цей метод передбачає нагляд викладача за усім співацьким процесом (поставою корпусу під час співу, правильними дихальними рухами, роботою артикуляційного апарату тощо). Необхідно зазначити, що візуальний контроль здійснюється на протязі усіх етапів формування вокально-виконавської компетентності бакалаврів-музикантів і сприяє розвитку самоконтролю, який є необхідним під час самостійної роботи здобувача в умовах дистанційного навчання.

Дослідники, доводять, що «робота із викладачем дає змогу встановити причинно-наслідкові взаємозв'язки у роботі голосового апарату, дозволяє усвідомити особливості його роботи та сформувати відповідні навички». А пояснення викладачів «мають на меті привернути увагу студентів до деталей, які вони могли пропустити випадково» [49]. Така спільна робота з викладачем призводить до відповідного рівня майстерності, яка у подальшому орієнтує на самостійну роботу.

Зазначимо, що в умовах дистанційного навчання здобувачі можуть опрацьовувати не лише теоретичні питання постановки голосу, а й оволодіти практичними вокальними навичка (співацьким диханням, стабільним положенням гортані у співі, резонуванням, артикуляцією та чіткою дикцією, м'якою атакою звуку, виконавськими штрихами). ІКТ уможливлюють грамотне опрацювання тексту вокального твору, роботу над чистотою інтонування тощо.

Важливою формою організації освітнього процесу є самостійна робота бакалавра музичного мистецтва, яка скерована на формування навичок безперервної музичної самоосвіти, реалізації власних вокальних талантів та творчих здібностей, самостійну роботу із онлайн-ресурсами, електронними курсами, необхідною навчально-методичною та нотною літературою тощо. Самостійна робота цілком укладається в контекст дистанційної освіти і потребує легкого коригування викладача навчальної роботи здобувача. Самостійна діяльність здобувачів сприяє вирішенню різних завдань творчого характеру таких як: самостійна вокальна імпровізація, добір необхідного акомпанементу для пісень із програмного репертуару, складення виконавських планів вокальних творів, здійснювати їх художньо-педагогічний аналіз, створювати звукозаписи інструментального супроводу вокальних композицій, робити аранжування та переклади.

Тож використання засобів ІКТ у самостійній роботі бакалаврів музичного мистецтва відбуватися у таких напрямках:

- пошук інформації про життя, творчість та жанрову стилістику композитора, ознайомлення з його окремими творами у мережі Інтернет;
- опрацювання наукових статей; робота з аудіо- і відеофайлами для більш глибоке розуміння культурно-історичних особливостей певної епохи;
- пошукова діяльність з метою порівняння і аналізу вокально-виконавських інтерпретацій твору у виконанні відомих або маловідомих співаків;
- створення власних інтерпретацій вокальних творів на основі аналізу авторських засобів виразності;
- запис виконання вокального твору на відео-камеру чи телефон для подальшого аналізу виконавської інтерпретації (самостійно чи з викладачем);

- пошук і аранжування звукозапису інструментальної партії (мінусу) вокального твору.

Однією із організаційних форм фахового навчання бакалаврів музичного мистецтва є консультація. Вона проводиться з метою отримання здобувачем відповідей на окремі теоретичні чи практичні питання, пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх застосування у фаховій практичній діяльності. У дистанційній освіті консультації проводяться у форматі відеоконференцій на публічних сервісах Zoom, Google Meet, Skype, або у мобільному додатку Viber.

Важливою формою становлення вокально-виконавської компетентності здобувачів-музикантів є репетиція. Це робочий процес відбувається під керівництвом викладача. Він передбачає роботу над певним вокальним твором щодо відпрацювання його проблемних частин з метою створення цілісного художньо-гармонійного образу. Задля активізації емоційної чуйності здобувача викладач повинен вибудувати емоційну динаміку репетиційного заняття, що сприятиме підвищенню його результативності. А швидкий і своєчасний зворотний зв'язок з необхідними зупинками, зауваженнями, поправками і вказівками від викладача допоможе здобувачеві правильно коригувати свої вокальні навички.

Ефективною формою становлення вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва є концертно-конкурсна діяльність. Концерт є формою виховної роботи, що передбачає публічне виконання музичних номерів за певною програмою. Приймаючи участь у концертній програмі, здобувачі демонструють свої таланти, самовдосконалюються у набутті сценічного досвіду [50].

У тлумачному словнику української мови «конкурс» трактується як «змагання, яке дає змогу виявити найгідніших із його учасників або найкраще з того, що надіслане на огляд» [29]. Дослідники стверджують, що конкурс позитивно впливає на формування гармонійно розвиненої

особистості, її емоційно-естетичної культури, становлення морального і фізичного здоров'я [10, с. 189].

Аналіз наукових праць провідних вітчизняних педагогів у контексті проблеми формування фахової вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва засвідчує, що з метою досягнення результативності освітнього процесу необхідно використовувати комбінацію форм і методів навчання, при виборі яких надавати перевагу тим, що гарантують досягнення результату.

У педагогічній науці метод розглядається як «засіб досягнення будь-якої мети, вирішення конкретного завдання; сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності» [55, с. 418].

В умовах дистанційного навчання формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва буде результативним при введенні у освітній процес комплексу спеціальних методів навчання, до якого, на думку дослідниць Ю. Мережко і Т. Киченко, необхідно ввести: інтерактивні методи; евристичні методи; метод кореляції аудіо-, відео- та графічної інформації й метод алгоритмізації та оптимізації дій [28].

До *інтерактивних* відносяться такі методи навчання, які передбачають діалогову взаємодію між суб'єктами навчання: метод проектування, кейс-технологій, тренінгу тощо. Використання даних методів на заняттях «Виконавського мистецтва (вокалу)» до взаєморозуміння, взаємодії у спільному вирішенні значимих для кожного учасника завдань. У ході інтерактивного діалогового навчання здобувачі вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми професійного становлення на засадах аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях тощо. У результаті діалогової взаємодії на індивідуальних заняттях змінюється позиція здобувача – із об'єкта

впливу на суб'єкт активності. Це допомагає здобувачеві знайти особистісні цінності та сенс життя й фахової діяльності.

Евристичні методи включають такі методи, як «мозковий штурм», евристичні завдання, вільних асоціацій емпатії. Ці методи представляють собою систему стратегічних правил (алгоритмів) діяльності спрямованої на вирішення творчих завдань певного класу, сприяючи стимулюванню інтуїтивного мислення у процесі генерування нових ідей.

Метод «мозкового штурму» базується на низці психолого-педагогічних закономірностей, головне його правило – повна заборона критики запропонованих учасниками ідей та заохочення усіляких реплік і жартів. Метод евристичних завдань доцільно використовувати задля пошуку додаткової інформації чи упорядкування наявної інформації під час вирішення творчого завдання. Метод інверсії спрямований на пошук ідей задля розв'язання творчих завдань у нових напрямках, часто протилежних традиційним поглядам і переконанням продиктованим здоровим глуздом. «Якщо не вдається вирішити завдання з початку до кінця, то спробуйте вирішити його від кінця до початку». Метод емпатії (особистої аналогії) розуміється як ототожнення людини із неживим предметом, технічним процесом.

Група інформаційно-технологічних методів включає такі методи як: авторська інтроспекція, алгоритмізація й оптимізація дій; метод синхронізації відео-, аудіо- та графічної інформації. Сутність методу авторської інтроспекції (самоспостереження) полягає у поясненні викладачем здобувачеві власних творчих дій. Метод алгоритмізації та оптимізації дій використовується здобувачами задля алгоритмізації свого мислення при створенні мультимедійних продуктів (аранжування і обробка музично-дидактичного матеріалу), водночас, оптимізуючи свою діяльність, обираючи найзручніші й найефективніші засоби: програмне забезпечення для створення мультимедіа (музичні, та відеоредактори), оптимальний добір мультимедійних засобів для демонстрації навчально-

творчих завдань, водночас, здійснюючи налаштування мультимедійних компонентів. Мислення здобувачів у цьому процесі узгоджується з логікою функціонування програмних засобів і мультимедійних пристроїв.

Метод синхронізації відео-, аудіо- та графічної інформації використовується при створенні мультимедійних програмних продуктів: презентацій, відеороликів вокальних творів, карооке тощо, під час чого виникає потреба в умінні створювати та редагувати різнотипну інформацію (аудіо, відео, анімацію, графіку та ін.), комбінувати та синхронізувати її між собою, дотримуючись правил конвертації та сумісності цифрових форматів [28, с.459].

Тож, успішність формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання залежить від ефективної організації даного процесу та компетентності викладачів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено аналіз наукової літератури з досліджуваної нами проблеми. На основі проведеного аналізу першоджерел встановлено, що проблема формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва у процесі фахової підготовки в умовах вузівського дистанційного навчання ще не отримала достатнього системного теоретичного і практичного обґрунтування.

Аналіз джерельної бази за темою дослідження також показав, що сучасні учені мають досить оригінальні наукові позиції щодо трактування понять «компетентність», «професійна компетентність», «фахова компетентність», «вокальна компетентність», «виконавська компетентність».

Розкрито сутність поняття вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва як інтегрованої якості майбутнього педагога-музиканта, що сприяє особистісному і фаховому зростанню, розширенню можливостей щодо публічного виконавства та художньо-інтерпретаційної діяльності, готовності до проведення інноваційної діяльності педагога-вокаліста-виконавця. Зроблено припущення, що розвинена вокально-виконавська компетентність надає можливість майбутньому педагогу-музиканту проєктувати власне фахове майбутнє через змістове планування навчально-виконавського процесу, регулювання важелів власного саморозвитку, що веде узгодження комплексу фахової підготовки із особистими прагненнями та перспективами майбутньої фахової діяльності.

Розроблено компонентну структуру вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва, яку представлено у комплексі взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісний,

когнітивно-іноваційний, виконавсько-креативний, що співвідносяться з відповідними критеріями.

Розкрито особливості вокальної підготовки бакалаврів-музикантів в умовах дистанційного навчання. Зміст дистанційного навчання визначено як сукупності сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ від тих, хто навчає, до тих, хто навчається. З огляду на сучасну освітню ситуацію в Україні, схарактеризовані переваги та недоліки дистанційного навчання в контексті формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва.

Створено методику формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва у процесі дистанційного навчання, у якій закладено педагогічні та методичні основи формування означеної фахової компетентності майбутнього педагога-музиканта. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективність реалізації запропонованої методики. До них увійшли: 1) здійснення компетентного педагогічного управління процесом формування вокально-виконавської компетентності бакалаврів музичного мистецтва засобами дистанційного навчання; 2) інтеграція фахово зорієнтованих дистанційних технологій у межах інформаційно-освітнього середовища педагогічного ЗВО; 3) дидактична адаптація майбутнього педагога-музиканта до особливостей дистанційного навчання в педагогічному ЗВО.

Розроблено і обґрунтовано комплекс форм (синхронна та асинхронна, самостійна робота здобувачів) і методів (інтерактивні методи; евристичні методи; метод кореляції аудіо-, відео- та графічної інформації й метод алгоритмізації та оптимізації дій), що посилюють результативність процесу формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання.

Проведене дослідження не вичерпує проблеми формування вокально-виконавської компетентності бакалавра музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання і потребує подальшої теоретичної і практичної розробки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюшин, Л., Руденко, Є. (2023). Дистанційне навчання: аналіз понять, форматів, платформ та переваг і недоліків. Телекомунікаційні та інформаційні технології. № 4 (81). С. 73-83.
2. Ашихміна Н. В. (2021) Використання засобів ІКТ для формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Інформаційні технології і засоби навчання, , Том 82, №2. С. 63-76.
URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11874/1/Ashykhmia_NV.pdf
3. Барановська І.Г., Барановський Д.М., Якименко Ю.І. (2022) Дистанційне навчання майбутніх учителів музичного мистецтва: виклики сьогодення. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Вип. 28. С. 76-84.
4. Блощинський, І. Г. (2015). Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній літературі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, Вип. 3, С. 59–64.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_3_4
5. Бура М.Я. (2023) Музична інтернет-освіта початку ХХІ століття: специфіка та науковий дискурс. International scientific journal «Grail of Science».№ 24. С. 810-814.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005): 250000 уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь.: VIII, 1728 с.
7. Ворожбіт-Горбатюк, В., Борисенко, Н., Се, Кежань. (2022). Інформаційно-комунікаційна компетентність педагога як ресурс партнерства. *Теорія та методика навчання та виховання*, 52, 52–60.
8. Герасимова Н. Є. (2004) Внутрішньоособистісні конфлікти в процесі соціальної адаптації студентів до умов вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та

- вікова психологія»; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ,. 21 с.
9. Гуревич Р. С. (2012) Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія,. Львів. 506 с.
 10. Дичківська І. М. (2012) Інноваційні педагогічні технології. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав. 352 с.
 11. Дорошенко Т. В., Радіч А. В. (2018) Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокальної діяльності / *Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка* // «Молодий вчений». № 2.1 (54.1). С.124-127.
 12. Драч І. І. (2012) Основні підходи до визначення професійної компетентності педагога. С.9-14.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_32_4.
 13. Дубовий З. С. Формування самостійності майбутніх учителів музики у процесі дистанційного навчання: дис. ... канд. пед. наук за спец-тю 13.00.02. – теорія та методика музичного навчання. Київ, 2019. 260 с. с. 65-66
 14. Єгорова В. В. Розвиток ключових компетентностей науково-педагогічних працівників у системі методичної роботи вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ніжин, 2011. 192 с.
 15. Закон України «Про вищу освіту» (2014). URL: <http://vnz.org.ua/-zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu/>
 16. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
 17. Ільязова М. Д. (2008) Компетентність, компетенція, кваліфікація – основні напрямки сучасних досліджень. *Наукові дослідження в освіті*. № 1. С. 28–31.

18. Кадемія М. Ю., Ткаченко Т. В., Євсюкова Л. С. (2011) Інноваційні технології навчання: словник-глосарій. Львів: Сполом, 71 с.
19. Козир А.В. 9 (2018) Формування виконавської компетентності у магістрантів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки /Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова Серія 14. Теорія та методика мистецької освіти Вип. 24 (29) с. 3 – 7.
20. Козубовська І. В., Повідайчик О. С. (2021) Короткий тлумачний словник психолого-педагогічних термінів. Ужгород,. 41 с.
21. Комар, О. (2011). *Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології* (дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04). Умань. ;Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. Шлях освіти. № 2. С. 11 - 15. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2797/ped.umovi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
22. Кузмичова В.А. (2021) Формування вокальної компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва в класі «постановка голосу»/ Professional Art Education.. Vol. 2, No. 1. С. 28–34.
23. Кушнір, К. В., Кравченко, І. В., & Щербакова, Л. В. (2021). Дистанційна форма навчання студентів ЗВО в сучасних умовах мистецької освіти в період пандемії. У *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society* (с. 3–8). Scholarly Publisher RS Global Sp. z O.O. https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/25012021
24. Лановенко-Мельник, Н. В., Басовська, С. Ю., Остапчук, Л. О., Плакидюк, О. Ю., & Хохлан, В. О. (2020). Особливості дистанційного навчання у вокально-педагогічній діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*, 1(25), 199–203. <https://doi.org/10.32843/26636085/2020/25-1.39>
25. Литвинова Л. В. (2004) Психологічні механізми подолання дезадаптаційних переживань студентів-першокурсників: автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 – «Педагогічна та вікова

- психологія» / Лариса Володимирівна Литвинова ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ. 17 с.
26. Лозова В. І. (2002) Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів. Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. Харків: ОВС. С. 3–8.
 27. Макарова Е. В. (2012) Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики на заняттях з постановки голосу. *Неперервна музична освіта: теорія і методика*. С. 143–145.
 28. Мережко, Ю., Киченко, Т. (1998) Формування фахової компетентності майбутнього викладача вокалу засобами мультимедійних технологій. *Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries: Collective monograph. Part 2.* Wloclawek, Poland. С. 445-463.
 29. Новий тлумачний словник української мови (2007): в 2 т. Т. 1 / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконіт,. 645 с.
 30. Овчаренко Н. А. (2022) Сучасний стан вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, , вип. 58. С. 63-72.
 31. Олексюк О. М., Кондратенко Г. Г., Ляшенко О. Д. (2011) Вступ до спеціальності: навч. посіб. К. С. 102–117.
 32. Остапенко Н. І. (2015) Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. № 2. С. 53–57.
 33. Падалка Г.М. (2010) Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 274 с.
 34. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання (2013) : монографія / О. Андрєєв, К. Бугайчук, Н. Каліненко [та ін.]; ред. О. Андрєєва, В. Кухаренка. Харків: Міськдрук. 212 с.

35. Подоляк Л. Г., Юрченко В.І. (2008) Психологія вищої школи : підручник. Київ : Каравела. 352 с.
36. Психологія діяльності та навчальний менеджмент (2008): навч. посібник / М. В. Артющина, Л. М. Журавська, Л. А. Колесніченко та ін. ; за заг. ред. М. В. Артющиної. Київ: КНЕУ. 144 с.
37. Пухальський Т. Д. (2019) Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики засобами диригентсько-хорових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ. 307 с.
38. Професійна освіта (2000): Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. К.: Вища школа. 380 с.
39. Рахманіна А. С, Кучай О. В. (2023) Організація дистанційного навчання у ЗВО в умовах війни. *Сучасна гуманітарна наука в інтерпретації молодих дослідників (до 200-річчя К. Ушинського)* : збірник доповідей учасників всеукраїнської студентсько-учнівської науково-практичної онлайн-конференції. Київ: НУБІП України, С. 163–164.
40. Розпорядження від 23 лютого 2022 року № 286-р “Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки”: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
41. Савченко Р. А. (2014) Теорія і методика формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів: автореф. дис ... докт. пед. наук: 13.00.02. Київ. 43 с.
42. Світайло С. (2023). Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки. *Вісник науки та освіти*, 3 (9), 527–537. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3\(9\)-527-537](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3(9)-527-537)
43. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А. В. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с/

44. Словник іншомовних слів (2019) / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; [уклад.: Л. В. Музичко, Л. М. Шкарапута, С. М. Морозов]. – Вид. 2-ге, допов. та доопрац. Київ: Наукова думка, . 785, [1] с.
45. Словник термінів і понять сучасної освіти (2020) / За заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк,. 194 с.
46. Смирна О. Ю., Гіголаєва-Юрченко В. О., Давидович Л. В. . (2023) .Основні аспекти формування вокальної компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності 025 Музичне мистецтво в умовах дистанційного навчання. Академічні візії. Випуск 16.
47. Сотська, Г. (2014). *Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва* (автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04). Київ, с. 248-249.
48. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Верховна Рада України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text/>
49. Сучасний тлумачний словник української мови (2020) : 55 000 слів / А. М. Яковлева, [Т. М. Кошечкіна]. Харків: Торсінг: Навчальна література. 670 с..
50. Терещенко М. С. (1971) Режисер і театр. Київ : Мистецтво. 158 с
51. Ткаченко Т. В. (2006) Уміння психотехніки як засіб професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогічні засади сучасної професійної підготовки у вищих навчальних закладах: зб. наук. праць*. Харків: Стиль-Іздат. С. 305–31.
52. Формування фахової компетентності майбутнього викладача вокалу засобами мультимедійних технологій (2020) / Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”,. Р. 2. 772 р.
53. Цісарук В. Ю., Цісарук І. В. (2021) Проблема формування професійної компетентності майбутнього вчителя в педагогічній теорії

- та практиці / Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи Вип. 83. С. 188-191.
54. Черноштан А.Г. (2002) Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти. Луганськ. 19 с.
 55. Ягупов В. В. (2002) Педагогіка : навч. посібник. Київ: Либідь. 560 с.
 56. Янь Інши. (2023) Компонентна структура вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва / Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Вип.29. С. 158-168.
 57. Luo W. (2023) Online distance music teaching platform based on Internet Plus. *International Journal of Information and Communication Technology..* Vol. 22, no. 1. P. 73. URL: <https://doi.org/10.1504/ijict.2023.127675>
 58. Personalized training plans adapting to your unique vocal building process. (2023). Retrieved from: [https:// www.singsharp.com/](https://www.singsharp.com/)
 59. VocalizeU – a music experience of a lifetime (2023). Retrieved from: <https://vocalizeu-worldwide.myshopify.com/>
 60. Firat, E., Laramée, R. (2018). Towards a Survey of Interactive Visualization for Education. *Computer Graphics Visual Computing*. URL: https://www.researchgate.net/-_publication/329281755_Towards_a_Survey_of_Interactive_Visualization_for_Education#fullTextFileContent